

Prądnik. Prace Muz. Szafera	32	177–190	2022
-----------------------------	----	---------	------

ZBIGNIEW WITKOWSKI

Polski Klub Ekologiczny, Okręg Małopolska
30-960 Kraków 1
e-mail: zbigniew.witkowski@onet.eu

**PROF. DR HAB. WALERY GOETEL – UCZONY,
WIZJONER, ORGANIZATOR I JEDEN Z NAJWAŻNIEJSZYCH
TWÓRCÓW OCHRONY PRZYRODY W POLSCE – WPROWADZENIE**

**Prof. Dr Walery Goetel – scientist, visionary,
organizer and one of the most important authors
of nature conservation regulations in Poland – Introduction**

Abstract. The introductory text informs about the activity of Professor Walery Goetel in nature conservation, presents the session organized on September 19, 2022 by the Polish Ecological Club – Małopolska District, contains the program and discusses its course.

Key words: Walery Goetel, scientific session, nature conservation

Kiedy po ponad 100 latach niewoli wyłoniła się Polska, wielką potrzebą państwa byli wykształceni i energiczni organizatorzy i wizjonerzy zdolni do kreowania naszego życia społecznego i gospodarczego. Szybko okazało się, że właśnie tu w Krakowie, w nauce i praktyce ochrony przyrody objawili się dwaj wybitni uczeni, a zarazem znakomici organizatorzy i działacze na tym polu: botanik – Władysław Szafer i geolog – Walery Goetel.

Zdolności dyplomatyczne i organizacyjne prof. Goetla uwidoczniły się podczas jego pracy w komisji wyznaczającej przebieg granicy polsko-czechosłowackiej. Wówczas Profesor wpadł na pomysł redukcji napięcia nieporozumień granicznych poprzez proponowanie na spornych terenach obszarów chronionych – parków narodowych. Strona czechosłowacka przyjęła to z zainteresowaniem, i tak ugruntowała się idea powstania parków narodowych na Babiej Górze, w Tatrach i Pieninach. W międzywojniu udało się zrealizować tylko Pieniński Park Narodowy, przy czym od razu jako pierwszy w Europie i drugi na świecie dwupaństwowy park narodowy.

W tym samym czasie na obszarze całego kraju prof. Szafer zaczął tworzyć strukturę organizacyjną ochrony przyrody, której centralnym organem stała się wkrótce kierowana przez Niego Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Prof. Szafer przyglądając się aktywności

i zaangażowaniu Walerego Goetla w tworzeniu sieci pogranicznych parków narodowych w Karpatach, zaproponował mu udział w pracach PROP. Odtąd obaj uczeni zaczęli z sobą współpracować i, poznawszy się lepiej, darzyć się szacunkiem i sympatią.

W tym miejscu trzeba zaznaczyć, że prof. Goetel nie ograniczał się do rozwoju badań i wiedzy geologicznej i działań na rzecz ochrony przyrody. W tym czasie zajmował się sportem i turystyką, angażował się w międzynarodowe wyprawy eksploratorskie, był również organizatorem ruchu turystycznego i sportowego na południu Polski. Nie należy zapominać, że głównym polem jego działalności były nauka, edukacja i organizowanie pracy nowopowstałej uczelni wówczas Akademii Górniczej, której rektorem po raz pierwszy został wybrany jeszcze przed II Wojną Światową.

Patrząc na wieloaspektowy charakter działań i zainteresowań Profesora trudno zrozumieć jak znajdował na to wszystko czas, a także jak to się stało, że w tak szerokiej działalności na tak wielu polach odnosił wielkie sukcesy, potwierdzone później doktoratami *honoris causa*, wysokimi odznaczeniami z wielu państw Europy oraz nagrodami o międzynarodowym znaczeniu. Odpowiedzią na powyższe pytania są czas i miejsce pomocne w ukształtowaniu jego charakteru i postawy. Walery Goetel wywodził się z niezamożnej rodziny i kiedy po śmierci ojca dostał się do szkoły średniej zrozumiał, że aby cokolwiek osiągnąć, musi narzucić sobie żelazną samodyscyplinę i kształtować świadomie przymioty umysłu i charakteru. Wytrwały w swoim postanowieniu już wkrótce zaczął udzielać korepetycji, zapewniając sobie środki na dalsze kształcenie .

Po II Wojnie Światowej Profesor Goetel był już uznanym na świecie i w Polsce autorytetem naukowym i nadal zajmował się sprawami ochrony przyrody. Wraz z prof. Szaferem zaangażował się w utworzenie międzynarodowej organizacji skupiającej działaczy i naukowców pracujących w dziedzinie ochrony przyrody. Dzięki ich wspólnym staraniom i szerokim kontaktom międzynarodowym, w 1948 r. powstała Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody (IUCN). Organizacja ta w uznaniu zasług nadała obu naszym wybitnym uczonym status członka honorowego.

W 1952 r. staraniem prof. Szafera powstał w Krakowie Zakład Ochrony Przyrody PAN, gdzie Profesor na prośbę Szafera został jego zastępcą, pracując tam w latach 1953–1960. W Zakładzie natychmiast utworzył dział przyrody nieożywionej. Zadbął też, aby ochrona przyrody nieożywionej zajęła w Zakładzie odpowiednie miejsce, zatrudniając wielu młodych pracowników i nakłaniając władze Akademii aby Zakład zmienił nazwę na Zakład Ochrony Przyrody i Zasobów Naturalnych PAN.

W tym okresie jednak Profesor zdał sobie sprawę, że wobec gwałtownego rozwoju przemysłu i gospodarki konserwatorska ochrona przyrody już nie wystarczy. Jego żywy umysł snuł wizje jedności przyrody i środowiska, jednak nie w postaci biernej ochrony, a zintegrowanego zarządzania zasobami przyrodniczymi Ziemi, którego elementami byłyby równocześnie i eksploatacja i ochrona tych zasobów. Ta nowatorska idea publikowana przez Niego w latach 60., rozwijana pod nazwą nowej dziedziny wiedzy nazwanej sozologią, nie została należycie zrozumiana i doceniona przez współczesnych. Na AGH, uczelni wspomagającej nauką szybką industrializację kraju, koncepcja była niekiedy uważana nawet za przeszkodę w rozwoju siły gospodarczej Polski, a w Zakładzie Ochrony Przyrody uczniowie Profesora pozostali przy konserwatorskiej koncepcji ochrony przyrody nieożywionej.

W tej sytuacji prof. Goetel podjął ostatnie wielkie przedsięwzięcie edukacyjne, założył seminarium podyplomowe na AGH, gdzie grupa rozumiejących jego idee młodszych naukowców starała się rozwijać jego niezwykle nowatorskie idee. Dzisiaj rozumiemy i widzimy, co nam Profesor objawiał. Jego idea to oryginalny zaczyn koncepcji rozwoju zrównoważonego. Koncepcji, która dopiero pod koniec wieku została ugruntowana w nauce i szeroko wprowadzona do praktyki zarządzania przyrodą i środowiskiem. Teraz, kiedy mamy liczne instytuty ochrony środowiska, a nawet całe uczelnie kształcące studentów w tej szeroko i szybko rozwijającej się dziedzinie wiedzy, sława i znaczenie profesora Walerego Goetla nieco przygasły. Profesor stanowi swoisty kamień milowy w nauce polskiej i teraz naszym obowiązkiem jest przypominanie potomnym o jego wyjątkowym dorobku.

Po przejściu na emeryturę Profesor nie stracił z oczu Zakładu Ochrony Przyrody PAN i często do nas przychodził, rozmawiał z pracownikami, informując o najnowszych pracach Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody. W Zakładzie jako młody pracownik i ja miałem zaszczyt i przyjemność słuchania Jego pogadanek i wykładów i dzięki temu Profesor trwale pozostał w mojej pamięci. Pamiętam, że był zawsze uśmiechnięty, swobodnie nawiązywał rozmowy z nowicjuszami nauki, a rozmowy z nim były dowcipne i bardzo interesujące. Szkoda, że moje zainteresowania naukowe były bardzo odległe od zainteresowań i wiedzy Profesora, bo nie wszystko co mówił było dla mnie równie ważne jak jest teraz. Ale wiedza i doświadczenie to przywilej starości. Niemal do końca życia spotykał się z młodzieżą, dla Straży Ochrony Przyrody wygłaszał prelekcje, a w czerwcu 1972 roku, brał udział w uroczystym otwarciu jaskini Raj koło Chęcín (fot. 1).

Profesor Walery Goetel zmarł 6 listopada 1972 r., nie doczekawszy powstania tu w Krakowie w 1980 r. wielkiego ruchu ekologicznego w postaci Polskiego Klubu Ekologicznego. Uczniowie Profesora zrzeszeni w Kole PKE przy AGH szeroko rozwijali Jego idee. Wynikiem tych działań był szereg debat Klubu, publikowanych później jako osobne edycje tzw. *Zielonych Zeszytów*. W roku poświęconym pamięci profesora Goetla Polski Klub Ekologiczny wydał wszystkie te zeszyty w postaci jednej książki¹.

Ponadto Polski Klub Ekologiczny postanowił upamiętnić dokonania Walerego Goetla na polu ochrony przyrody w osobnej sesji 19 września 2022 r., po uroczystej sesji plenarnej, która odbyła się w auli AGH. Nasza sesja miała na celu nie tylko przypomnienie dorobku naukowego, organizacyjnego i edukacyjnego Profesora lecz także podzielenie się wiedzą o Nim przez osoby, które Go znały i współpracowały na wielu polach ochrony przyrody i środowiska².

Artykuły wraz z innymi tekstami uzupełniającymi zamieszczone w niniejszym tomie dokumentują wspomnianą sesję i podkreślają niekwestionowane zasługi Profesora dla nauki i ochrony przyrody. Na początku publikujemy nieznaną maszynopis, odnalezioną w zbiorach prof. Anny Medweckiej-Kornaś, stanowiący raport o stanie ochrony przyrody w Polsce (dodatek do niniejszego artykułu). Następnie tekst wprowadzający dr Jerzego Kického mówi o związkach Profesora z Akademią Górniczo-Hutniczą, jego szerokiej działalności na rzecz ochrony przyrody, ustanowieniu roku Goetla i zorganizowaniu w auli AGH uroczystej konferencji w 50. rocznicę jego śmierci.

¹ „Zielone Zeszyty” *Koła Polskiego Klubu Ekologicznego AGH*. 2022. Polski Klub Ekologiczny – Małopolska. ISBN 978-83-966530-0-0.

² Dodajmy, że pamięci Profesora Walerego Goetla Komisja Turystyki Górskiej Zarządu Głównego PTTK zorganizowała w dniu 19 listopada 2022 r. Sympozjum: „Pod znakiem optymizmu”, przypominające jego dorobek w zakresie ochrony przyrody gór.

Fot. 1. Prof. Walery Goetel (trzeci od prawej) podczas otwarcia jaskini Raj w dniu 10 czerwca 1972 r. Fot. Józef Partyka

Photo 1. Prof. Walery Goetel (third from the right) during the opening of the Raj Cave on June 10, 1972. Photo by Jozef Partyka

Działalność naukową Profesora krótko prezentuje prof. Zbigniew Wójcik, autor obszernej monografii poświęconej życiu i działalności Walerego Goetla³. Prof. Jan Urban pokazuje, jak następcy wykorzystali koncepcje Profesora w ochronie środowiska w praktyce. Kolejne cztery teksty dotyczą niezwyklej aktywności Walerego Goetla przy tworzeniu trzech pogranicznych parków narodowych (mgr Joanna Laskosz), oraz dokumentacji związanej z Profesorem w Babiogórskim (mgr Tomasz Lamorski), Tatrzańskim (mgr Renata Kowalska) i Pienińskim (mgr Krzysztof Karwowski, mgr Joanna Laskosz, mgr Martyna Vončina) parkach narodowych. Zamyka sesję referat dr Wiesława A. Wójcika (Redaktora Naczelnego *Wierchów*) eksponujący aktywność redakcyjną i publicystyczną Profesora na łamach tego zasłużonego w Polsce czasopisma.

Podczas sesji, w trakcie dyskusji nad dorobkiem profesora Walerego Goetla i naszymi wypowiedziami o nim okazało się, że do wspomnień o Profesorze dołączyli: wnuczka Profesora Pani Jadwiga Chrzastowska oraz słuchacz seminarium Profesora na AGH – prof. Andrzej Manecki. Wspomnienia tych osób oraz odczytane podczas sesji, nadesłane wspomnienie o Profesorze pióra Pani Profesor Anny Medveckiej-Kornaś, dołączyliśmy do niniejszego tomu z wdzięcznością wobec ich autorów. Niżej zamieszczamy komunikat o planowanej na dzień 19 września 2022 roku sesji oraz jej program:

³ Wójcik, Z. (2019). *Walery Goetel (1889–1972)*. Kraków: Centralny Ośrodek Turystyki Górskiej PTTK. ISBN: 9788362473953

Polski Klub Ekologiczny Okręg Małopolska w ramach uroczystości poświęconych pamięci prof. Walerego Goetla organizuje 19 września 2022 sesję zatytułowaną „Prof. Walery Goetel – współtwórca podstaw ochrony przyrody w Polsce”.

Harmonogram sesji

1. Prof. Zbigniew Witkowski – *Wprowadzenie: Prof. dr hab. Walery Goetel – wizjoner, organizator i jeden z dwóch najważniejszych twórców ochrony przyrody w Polsce*
2. Nieznany dotąd tekst (maszynopis) profesora Walerego Goetla odnaleziony w zbiorach prof. Anny Medweckiej-Kornaś
3. Prof. Anna Medwecka-Kornaś – *Prof. dr Walery Goetel w moich wspomnieniach*
4. Prof. Zbigniew Wójcik – *Udział Walerego Goetla (1889–1972) w rozwoju idei ochrony przyrody*
5. Prof. Jan Urban – *Świętokrzyskie pokłosie zoologicznej koncepcji W. Goetla i jego dalsze, ogólnopolskie skutki*
6. Mgr Joanna Laskosz – *Profesor Walery Goetel w wyznaczaniu obszarów chronionych na granicy Polsko-Czechosłowackiej u zarania państwowości Polskiej w XX w.*
7. Mgr Renata Kowalska – *Walery Goetel a Tatrzański Park Narodowy*
8. Mgr inż. Tomasz Lamorski – *Profesor Walery Goetel w archiwach Babiogórskiego Parku Narodowego*
9. Dr Wiesław A. Wójcik – *Aktywność Profesora Goetla w dziale przyrodniczym Wierchów*

Komitet Organizacyjny Sesji

Prof. dr hab. Zbigniew Witkowski – przewodniczący

Dr Józef Partyka – sekretarz

Komitet Honorowy Sesji

Prof. dr hab. Anna Medwecka-Kornaś, Uniwersytet Jagielloński

Prof. dr hab. Zofia Alexandrowicz, Instytut Ochrony Przyrody PAN

Prof. dr hab. Zbigniew Wójcik, Akademia Górniczo Hutnicza

Dr Zygmunt Fura, Polski Klub Ekologiczny

SUMMARY

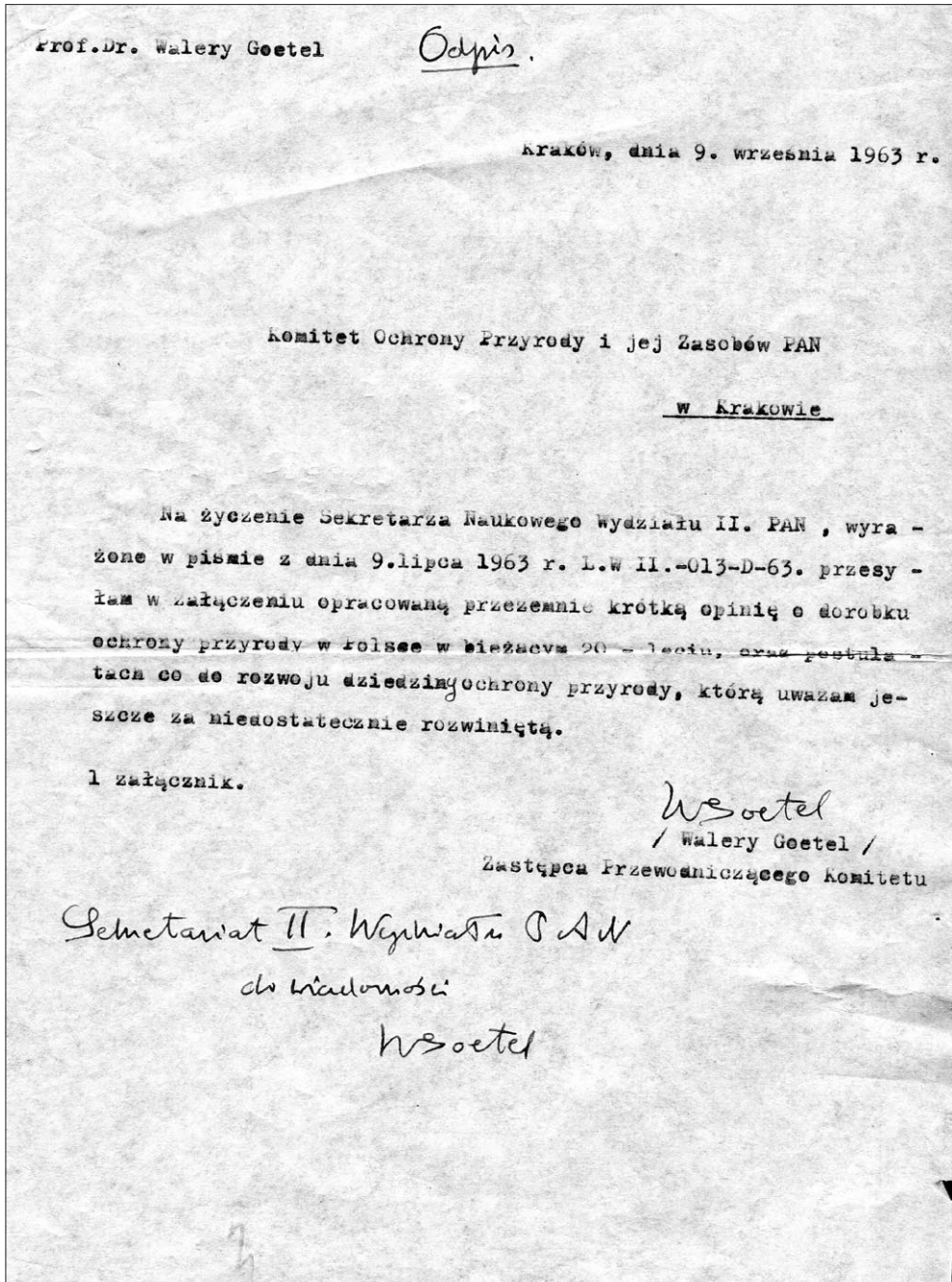
Professor Walery Goetel was a thoroughly educated geologist. When Poland regained independence he became active in many fields apart from his work in science and education, including sports and mountain tourism. He recognised the value of natural heritage of the mountains and the need for its protection.

Engaging in new tasks, Goetel soon became an advocate of nature conservation. His efforts led to the creation of the first cross-border national park in Europe, in the Pieniny Mountains. Cooperating with Prof. Władysław Szafer, he became a member of the State Council for Nature Conservation and Deputy Head of the Department of Nature Conservation of the Polish Academy of Sciences in Krakow.

Towards the end of his active scientific career, the professor came to the conclusion that conservation measures alone are not enough to protect our natural heritage. The goal should be nature management involving both conservation and management of natural resources. To promote his research and ideas, Professor Goetel established a post-graduate seminar at the AGH University of Science and Technology, where he taught students and persuaded them of his ideas until the end of his life. Now, years later, his students decided to honour his memory with a scientific session devoted to the professor's activity in this field of science and practice. The Polish Ecological Club, itself a posthumous legacy of the professor's activity, organized an additional session that honours his achievements and activities. The results of this session are published in the current issue of the *Prądnik* Journal.

Dodatek

Nieznany dotąd maszynopis, odnaleziony w zbiorach prof. Anny Medweckiej-Kornaś,
stanowiący raport o stanie ochrony przyrody w Polsce

Prof. Dr. Walery Goetel

Opinia o dorobku ochrony przyrody w 20-lecie P.R.L.
oraz postulaty co do dalszego rozwoju.

Ochrona przyrody rozpoczęła swą działalność w Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej w oparciu o poważny dorobek uprzedni, który zawdzięczamy wybitnym prawnikom nauki, jak M. Raciborski, J.G. Pawlikowski, A. Wodziczko oraz wielu innych, skupionych w okresie przedwojennym w Państwowej Radzie Ochrony Przyrody dookoła profesora W. Szafera. Szczególnie ważnym wydarzeniem, które umożliwiło rozwinięcie również po 2 - giej wojnie światowej intensywną działalność, było ocalenie przez prof. Szafera przed zniszczeniem przez hitlerowców bardzo cennej biblioteki i archiwum ochrony przyrody, znajdujących się w Krakowie oraz ich pomieszczeń. W pierwszych latach po 2-giej wojnie światowej głównym ośrodkiem działalności była w dalszym ciągu Państwowa Rada Ochrony Przyrody. Dla całości akcji ochrony przyrody uzyskano nową podstawę rozwojową w ^{ustanie} ~~uchwale~~ o ochronie przyrody, przyjętej jednomyślnie przez Sejm P.R.L. w dniu 7. kwietnia 1949 r., przy czym kierownictwo urzędowe spraw ochrony przyrody zostało powierzone Ministerstwu Leśnictwa, które - rege kierownik został z urzędu przewodniczącym Państwowej Rady Ochrony Przyrody.

Ministrowi Leśnictwa podlega zarząd Ochrony Przyrody oraz sieć wojewódzkich konserwatorów przyrody. Organizacją społeczną jest Liga Ochrony Przyrody.

./.

- 2 -

Placówka naukowa ochrony przyrody istniała w Krakowie jako placówka Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego pod kierownictwem prof. W. Szafera aż do roku 1952-go, a od roku 1953 - go placówka ta została przejęta przez Polską Akademię Nauk jako Zakład Ochrony Przyrody PAN, pozostając w dalszym ciągu pod kierunkiem prof. W. Szafera aż do roku 1960, kiedy kierownictwo Zakładu objął docent dr. A. Ferens. Przez przejęcie Zakładu przez Polską Akademię Nauk utrwalił się charakter naukowy tej instytucji. Zakład posiadał swe Oddziały w Poznaniu, Gdańsku, Lublinie, Katowicach, oraz placówki w Zakopanem. Po dokonanej w ciągu lat 1961 - 1962 reorganizacji pozostał tylko Zakład Ochrony Przyrody i jej Zasóbów PAN w Krakowie, oraz 2 placówki w Zakopanem .

Ochrona przyrody w 20-leciu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej zyskała nowe warunki rozwojowe, o których nie można było myśleć w okresie przed drugą wojną światową. Wynikiem intensywnej pracy - zwłaszcza pracowników naukowych różnych dziedzin - stało się utworzenie 10 Parków Narodowych / Tatry, Pieniny, Babia Góra, Ojców, Karkonosze, Świętokrzyski Park Narodowy, Kampinos, Białowieża, Wielkopolski Park Narodowy, Wolński Park Narodowy , utworzenie 2 dalszych Słowińskiego i Bieszczadzkiego Parku Narodowego jest w toku/, ponad 600 rezerwatów oraz kilka tysięcy pomników przyrody.

Świetnie rozwinęła się działalność wydawnicza. Organem naukowym Zakładu Ochrony Przyrody jest okazały " Rocznik Ochrony Przyrody ", organem P.R.O.P. dwumiesięcznik " Chronimy przyrodę " oba pod redakcją Prof. Szafera, miesięcznikiem popula-

./.

- 3 -

ryzująca " Przyroda Polska " organ *Ligi* Ochrony Przyrody ;
nadto wychodzą głównie staraniem Zakładu Ochrony Przyrody
P.A.N. liczne wydawnictwa specjalne, wśród których należy pod-
kreślić systematyczne wydawanie monograficznych opracowań Par-
ków Narodowych. Podstawą dla pracy naukowej Zakładu Ochrony
Przyrody P.A.N., oraz dla wszelkiej działalności ochrony przy-
rody w Polsce jest nadal wielka biblioteka Zakładu, licząca
ponad 12.000 tomów. Stałe jej uzupełnianie jest wydatnie wspo-
magane przez rozległą wymianę wydawnictw, która prowadzona
jest z ponad 50 instytucjami w kraju i ponad 100 instytucjami
zagranicą.

Wynikiem działalności wszystkich czynników ochrony przy-
rody, przy czym należy podkreślić doniesłość inicjatywy Zakła-
du Ochrony Przyrody PAN, było wydanie szeregu aktów ustaw, da-
wanych przez kompetentne czynniki urzędowe; wśród aktów tych,
dotyczących wszelkich dziedzin ochrony przyrody należy podkreś-
lić rozporządzenia Ministerstwa Leśnictwa o gatunkowej ochro-
nie roślin / 1952/ i zwierząt / 1957/.

Akcja naukowa prowadzona w zakresie ochrony przyrody uzys-
kała poważne wyniki w postaci wzrostu uświadomienia społeczeń-
stwa o doniesłości ochrony przyrody i jej zasobów. Wyrazem te-
go są barażo liczne prace i artykuły w organach fachowych
i prasie codziennej, których ilość wynosi obecnie tysiące w cią-
gu roku, oraz uwzględnienie ochrony przyrody w nauczaniu na
różnych szczeblach.

Organem naczelnym koordynującym i planującym pracę z za-
kresu ochrony przyrody jest Komitet Ochrony/^{Przyrody}/i jej Zasobów PAN,
do którego pod przewodnictwem prof. W. Szafera należą przed -

./.

- 4 -

przedstawiciele różnych zainteresowanych działów nauki.

Bardzo poważną działalność rozwinęto w okresie 20-lecia w zakresie międzynarodowym. Polskie delegacje brały i biorą udział w licznych zjazdach i kongresach międzynarodowych. W roku 1947 na międzynarodowym kongresie ochrony przyrody w Brunnen w Szwajcarii delegacja polska wzięła żywy udział w akcji mającej za zadanie rozszerzenie ochrony przyrody, która dawniej miała główny kierunek konserwujący, na ochronę przyrody i jej zasobów, co zostało ostatecznie uwiecznione przemianą Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody na Międzynarodową Unię Ochrony Przyrody i jej Zasobów, do której należy obecnie kilka polskich instytucji naukowych.

Ostatnio zainicjowano ze strony polskiej restytucję międzynarodowego Komitetu ochronę żubra, który swego czasu powstał dzięki inicjatywie polskiej, a którego organizacja została zniszczona przez hitlerowców.

Dzięki całości opisanej akcji ochrona przyrody w Polsce osiągnęła wysoki poziom i uznanie w świecie. Wyrazem tego uznania było urządzenie w Polsce w roku 1966-ym Międzynarodowego Kongresu Ochrony Przyrody i jej Zasobów. Jako główną przyczynę osiągnięć należy podkreślić fakt, że inicjatorami tego ruchu byli wybitni naukowcy, którym udało się postawić i utrzymać zasady, że ochrona przyrody powinna się opierać na wszechstronnej ~~pracy~~ podstawie naukowej i rozwijaniu stałych prac naukowych z różnych dziedzin. Warsztatami tej pracy stały się też Parki Narodowe i rezerwy, gdzie można śledzić i spracowywać naukowe stan i procesy rozwojowe de-

./.

- 5 -

brze jeszcze zacznanej przyrody i opracowywać naukowo, a wyniki tych badań - w razie potrzeby - stosować tam, gdzie przyroda musi być zmieniona.

Rzecz ochrony przyrody w Polsce Ludowej doprowadził do wyłonienia się kierunku, w którym ochrona przyrody i jej zasobów zostaje uznana za osobną gałąź wiedzy ; kierunek ten zyskujący coraz to większe znaczenie reprezentuje zwłaszcza prof. W. Michajłow.

Jako szczególną zaobycz rozwoju ochrony przyrody w ~~kw~~ ~~am~~ 20-leciu należy podkreślić rozszerzenie tego kierunku kultury i nauki na ochronę zasobów przyrody. Nie znaczy to, żeby miało przy tym zaniechać dawnego kierunku konserwującego. Należy nie tylko zachować, ale dalej rozwijać ten kierunek, który jest koniecznym dla budowania podstaw naukowych tak ochrony przyrody, jak ochrony jej zasobów.

Ale obok tego kierunku rozwijał się w ostatnich dzie - siątkach lat w Polsce kierunek ochrony zasobów przyrody. Uznania tego kierunku za nader istotny wynik z dynamicznego rozwoju techniki i przemysłu i konieczności zapobieżenia ujemnym stronom tego, tak koniecznego dla współczesnego życia, rozwoju. Wyrazem głębokiej przemiany, jaka pod tym względem nastąpiła w Polsce była sesja Państwowej Rady Ochrony Przyrody odbyta w Warszawie w roku 1956, na której prof. W. Szafer / przyroda ożywiona/, J. Lamber / gospodarka wodna/, M. Stangenberg / zanieczyszczenie wód /, S. Jazon / zasoby lasne/ i W. Goetel / przyroda nieożywiona/, wygłosili referaty, które też zostały opublikowane. Wyrazem zainteresowania zagadnieniami, wówczas poruszonymi stały się szereg prac

./.

- 6 -

różnych instytucji, wśród nich Polskiej Akademii Nauk z Komitetem Ochrony Przyrody i jej zasobów na czele. W ciągu tych prac wyroniły się wyraźnie następujące działy ochrony zasobów: surowce mineralne, woda, powietrze, gleba, świat roślinny i zwierzęcy, lasy, restytucja terenów ~~związanych~~ zniszczonych przez przemysł. Dla opracowywania i rozwiązywania tych zagadnień konieczną się okazała ścisła współpraca szerokiego wachlarza nauk przyrodniczych, technicznych i ekonomicznych, co też obecnie następuje w pracach szeregu instytucji, zjazdach i konferencjach, poświęconych zagadnieniom ochrony zasobów przyrody.

Jest wielką zdobyczą 20-lecia, że nastąpiła tego rodzaju akcja naukowa i organizacyjna, dotycząca wszak najistotniejszych zagadnień gospodarki narodowej i bytu człowieka. Jeżeli porównamy nasze dotychczasowe osiągnięcia w tym zakresie pod względem postawienia i rozwoju zagadnienia, to możemy stwierdzić, że Polska znalazła się w ~~szeregu~~ państw, które uznały te problemy, jako mające coraz to większe znaczenie dla całego świata, co nastąpiło zwłaszcza w Związku Radzieckim i Stanach Zjednoczonych, Ameryki Północnej.

W związku z powyższym stanem ~~sprawy~~ niezbędną jest rzeczą, aby Polska Akademia Nauk nie tylko poświęciła swą szczególną uwagę zagadnieniom ochrony przyrody i jej zasobów, ale rozbi -
dowała konkretnie swe placówki, mogące służyć tym zagadnieniom.

Wyrazem wzrostu zainteresowania stało się powołanie do życia w PAN Komitetu Gospodarki Surowcowej, noszącego charakter Komitetu ~~międzynarodowego~~ ^{wydziału} ze względu na bardzo rozległy zakres

./.

- 7 -

działania, a organizacyjnie związany z Wydziałem IV. PAN. Działalność tego Komitetu będzie mogła się rozwinąć z chwilą uzgodnienia całości problemu z Komitetem dla Spraw Nauki i Techniki, co jest w teku. W każdym jednak wypadku niezbędnym jest ustalenie zasady ściślej współpracy Komitetu Gospodarki Surowcowej z Komitetem Ochrony Przyrody i jej Zasobów.

Ażeby ochronie przyrody i jej zasobów zapewnić warunki rozwoju odpowiadające wielkim możliwościom w Polsce, koniecznym jest rezbudowa Zakładu Ochrony Przyrody w kierunku kadrowym, lokalowym, organizacyjnym i aparaturowym. O ile chodzi o poruszone w piśmie Sekretariatu Naukowego Wydziału II. zagadnienia zasobów surowcowych i problemów wody, to Zakład Ochrony Przyrody PAN jest bardzo słabo wyposażony. Tak w zakresie surowcowym pracuje tylko 1 pracownik naukowy / lesnik/, z zakresu wody nie ma ani jednego etatowego pracownika. Dla działu ochrony zasobów surowcowych niezbędnym jest ^{wznowienie} ~~wznowienie~~ kadr Zakładu przez przydział etatów : 3 dla zagadnień wody, jeszcze przynajmniej 1-go dla zagadnień lasów, 2-cha dla zagadnień gleby i polnym dla zagadnień surowców mineralnych, powietrza i ekonomii; oraz zagadnień restytucji zniszczonych przez przemysł obszarów, razem 10 etatów. Jest to minimum, które umożliwi zapoczątkowanie odnośnych prac.

Co do spraw lokalowych koniecznym jest uzyskanie ostatecznej zgody Oddziału Krakowskiego PAN na oddanie Zakładowi Ochrony Przyrody odpowiedniego lokalu w budynku przy ul. Straszewskiej / róg ul. Ziaji /, który ma być zwrócony przez Uniwersytet Jagielloński Polskiej Akademii Nauk.

Co do niezbędnej kluczowej aparatury winno nastąpić porozumienie z pracownikami odnośnych działów Zakładu.

WSoetel